

Gospodarski List.

Glasiło c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: Ernest Klavžar.

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak 1. in 3. petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa odgovornemu uredniku — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 17.

V Gorici, 31. avgusta 1888.

Leto VIII.

VABILO.

k občnemu zboru, kateri bo v zmislu §. 33 društvenih pravil in vsled sklepa občnega zbora od dne 21. aprila 1887 v *Ogleji v nedeljo dne 23. septembra 1888.* v občinski dvorani, za to uljudno dovoljeni, ob 11. uri predpold.

Dnevni red: 1. Predsedništvna poročila. 2. O stanju vrtnarstva v Chioggia, z ozirom na pospeševanje vrtnarstva v naši deželi. 3. Boj proti Peronospori. 4. Morebitni predlogi.

C. kr. kmetijsko društvo.

v Gorici 19. avg. 1888.

Sadna in vinska razstava v Števerjanu.

V nedeljo dne 26. avgusta t. l. je brisko vinarsko in sadjerejsko društvo praznovalo svoje probujenje k novemu življenju sé sadno in vinsko razstavo v Števerjanu. Dober teden poprej se je bila še le rodila misel o tej razstavi; a neutrudnemu prizadevanju društvenega odbora in posameznih njegovih udov se je vendar posrečilo, vzbuditi občno zanimanje društvenikov in drugih vino- in sadjerejcev po Brdih za to podjetje, da je bila deložba nad vse pričakovanje živahna in razstava v vsakem oziru ne samo dostojna, ampak taka, da sme društvo na njo ponosno biti.

Prostorna sobana v baron Formentinijevem poslopju je bila za ta namen prav okusno okrašena; iz zelenja, s katerim so bile preprežene stene, zrla ja iz častitljivih obrazov dedov in pradedov stare baronske rodbine siva preteklost na čvrsti napredek sedanjosti — na napredek v vinarstvu in sadjereji, ki so ga kazale bogato obložene mize ob steuah in po sredi dvorane.

Spredaj pri zgornjem vhodu je bila miza za presojevalno komisijo; potem miza težko obložena z boteljškami razstavljenega vina in dalje po dvorani so bile lepo razvrščene vabljive zbirke svežega (frišnega) in posušenega sadja. Tudi vhod na dvorišče razstavnega poslopja je bil primerno okinčan sé zelenjem in zastavami.

Točno ob 9. predpold. uri je prišla komisija iz Gorice, odposlana od c. kr. kmetijskega društva in je zasedla odmenjeni jej prostor; Dvorana pa se je napolnila z društveniki in drugimi možmi. — Komisija sestavljena iz gospodov Dominko Viljema pristava dež. kmet. šole, pl. Fabris Konrada, župana števerjanskega, viteza Giordano Eugenija, vodje ital. oddelka kmetijske šole, pl. Gironcoli Franceta, veleposestnika iz Vertojbe, Klavžar-ja Ernesta, urednika „Gosp. lista“, Rubbia Josipa grajščinskega oskrbnika na Vogerskem, Stiegler-ja Josipa, grajščinskega oskrbnika v Šempetru, viteza d.ra Tonkli-ja Josipa, dež. podglavarja, Velicogna Josipa, tajnika kmet. društva, izbrala si je za predsednika g. viteza d.ra Tonkli-ja, za poročevalca g. Dominka in za zapisnikarja g. Klavžarja, kot zaupnike pa je pritegnila v komisijo č. g. vikarja Ant. Gregorčiča, društvenega predsednika g. Figelj-a Andreja, podžupana Prinčiča Antona in podgorskega župana g. Klančiča Antona.

G. predsednik je pozdravil zbrano občinstvo v imenu kmet. društva, razložil pomen in namen razstave, pozivljaj mlado društvo, naj za to skrbi, da bodo Brda dostojno zastopana na dunajski sadjarski razstavi, katero priredi avstrijsko pomolcigično društvo v proslavo vladarske štiridesetletnice presv. Cesarja ter voščil društvu in celim Brdom srečen napredek na sadjarskem in vinarskem polji.

Na to se je vršila pokušnja razstavljenih vin. Bilo je 19 vrst belih namiznih vin, iz navadnega briskega grozdja; 10 belih, finih vin, večinoma iz osušenega grozdja; 4 pokušnje penečega belega vina;

Priloga „Soči“

15 vrst vin, navadne domače črnine in tudi iz tujega, v Brdih uže deloma vdomačenega črnega grozdja in 2 vrsti Pikolita, — skupaj 50 pokušenj.

Najbolja vina so bila zaznamovana s številko 10, za njimi 9, 8 itd. Izbornim vinom se je pripoznala še kaka zvezda v znamenje odlike.

Navadna bela vina so pokazala, da je v Brdih izvrstno blago, a še malo napredka v vinoreji; da se vse drži še starih navad gledé napravljanja vina, ktere so bile kolikor toliko opravičene, dokler so še Korošci in Kranjci ves pridelek v moštu pobirali in izvažali, ktere pa mora razumen vinorejec zdaj z ozirom na spremenjene razmere opustiti, če hoče pridelavati vino za kupčijo, kakoršna je zdaj in kakoršna kaže, da ostane tudi v bodočnosti.

Enemu samemu vinu — lastnik mu je Florjan Komejanc iz Števerjana — pripoznala je komisija številko 10, ker je imelo vse lastnosti dobrega, popolnem godnega vina.

Enako dobro vino, samo nekoliko preveč zarudelo, ker je predolgo vrelo na tropinah, je razstavil g. Anton Klančič iz Podgore; pripoznala se mu je št. 9. — Dve dobri pokušnji (št. 8) je razstavil g. Kristančič Janez iz Višnjevika in eno dovoljno (št. 7.) g. Kocjančič Andrej iz Podgore. Vse druge pokušnje so bile nezrele, presladke — ali pa so se zavrnila zaradi slabega ohranjenja.

Boljša so bila v obče fina bela vina, kakoršna se rabijo za požirek po kosilu. Med temi omenjamo v prvi vrsti pokušnjo č. g. Gotarda Pavletiča kaplana v Kojškem, ktera si je zaslužila št. 10*, potem pokušnjo v. č. gosp. Mih. Koršiča župnika v Kojškem, belo vino od l. 1866, kteremu je komisija, kakor tudi dvema pokušnjema penečega belega vina istega g. razstavljalca pripoznala številko 10. Ena pokušnja č. g. And. Žnidarčiča vikarija v Gradnem je dobila št. 9 in ena društvena št. 8. Veliko veči napredek so kazala razstavljená črna vina in slišali smo veljavne glasove izražati mnenje, da bi morali Brici posebno skrb obračati v razširjenje čistih zasadov primernih črnih trtnih vrst.

Izmed 15 razstavljenih pokušenj je komisija zavrnila samo 4, pa ne da bi bilo slabo blago, ampak samo zato, ker je bilo vino slabo ohranjeno; samo eno je bilo nezrelo, presladko.

Modri Frankinji gosp. pl. Fabrisa je komisija enoglasno priznala številko 10**; Burgundec od l. 1882 istega g. razstavljalca zaslužil si je številko 10*; Burgundec — lanski pridelek gosp. Klančiča iz Podgore št. 10*; navadna črnina in Burgundec, lanski pridelek pl. g. Fabrisa št. 10, njegova Izabela (ali kakor jo tu pa tam imenujejo, Katanija) št. 9. Dalje se je priznala številka 9 navadni črnini in Burgundecu g. barona Tacco iz Števerjana, in modri frankinji združeni z Burgundecem g. Štefana Makuca, št. 8 pa eni pokušnji

gospoda bar. Tacco in pa eni gosp. And. Kocjančiča.

Pikolit č. g. Gotarda Pavletiča je dobil številko 9. Druga pokušnja iste vrste od leta 1760, ktero je razstavil g. grof Baguer iz Dobre je vzbudila občudovanje komisije zaradi nenavadne starosti, a razvrstiti je ni mogla, ker ni imela merila za tako blago, za ktero tudi ni lahko dobiti kupcev, ker stane boteljka (1/1) 30 gold., ali vseh 28 boteljk, kolikor jih je še v kleti, skupaj 600 gld.

Razstavljenih je bilo tudi več vrst žganjin, kakor tropinovca, slivovca, hruškovca, črešnjevca, figovca; — posebno Doberska grajščina je bila s takim blagom dobro zastopana. — A komisija ni bila več v položaji, da bi bila presodila tudi te pijače; zato je mogla le svojo pohvalo izraziti, da si je društvo prizadelo vsestransko razkazati sadne in vinske pridelke svoje dežele.

Po končani presoji vin je komisija pregledala razstavljeno sadje; — bilo je vse skozi prav lépo blago in tako okusno razloženo, da je v nemalo oči in da je bilo zares težko gledati je, a ne tudi pokusiti.

Prav radi bi popisali vse, kar je razstavil vsak posamezen deležnik; ker je bila razstava res vredna vse pohvale in najkrepkeje spodbuje; a s prostorom smo v zadregi in odkladati nam tudi ne kaže. Zato naj samo omenjamo, da je bilo razstavljeno izborno, zrelo grozdje skoro vseh domačih in vdomačenih vrst; odlikovala sta se dva grozda Istrijanke v krasni sadni zbirki g. grofa Baguerja, ktera sta tehtala pri 2 1/2 kl.; prav lepo grozdje je imel tudi g. Jožef Vogrič iz Števerjana v svojem razstavnem oddelku, kteri se je zraven tega ponašal z lepim številom plemenitih sadnih vrst (hrušk, jabelk, breskvi, češpelj) in z izvrstnim sušjem. — Prav zanimivo je bilo stojalo z razobešenim raznovrstnim grozdem in bogato obležnimi vejami raznega, tudi divjega sadja. Predstavljalo je nekako kolektivno razstavo nekterih posestnikov. — Mnogobrojno zbirko prav finih, večinoma zrelih hrušk je razstavil pl. gosp. Konrad Fabris. — Kot posebnost moramo omenjati na vejah olupljene, kajene in posušene češplje posestnika Klanšček-a Jožefa iz Števerjana, kteri je razstavil tudi drugo lepo sadje in sušje. V zanimivi zbirki g. Andreja Figelj-a zapazili smo med mnogovrstnim svežim in posušanim sadjem rudeče češplje posušene po novem načinu, to je poprej posušene in potem še le olupljene. — Krasne hruške in breskvi je imel v svoji zbirki g. Jožef Pintar iz Števerjana. — Mej razstavljalci imenujemo dalje gg. Kneza Jožefa, Komejanca Florjana, barona Tacco (grozdje raznih vrst) Škorjanca Jožefa, Terčič Matevža, Karara Miho, Maraš Terezijo, Humar Boštjana, Trpina Janeza, Maraša Silvestra, Grauner Štefana, Kodrmaca Andreja, Terčiča Anto-

na, Vogriča Jožefa, krčmarja, Vogriča Andreja h. št. 36 iz Števerjana, Klede Štefana, č. gg. Žnidričiča Andreja vikarija iz Gradnega in A. Gregorčiča, vikarija Števerjana itd.

Ob eni uri popoldne je predsednik komisije priobčil izid pokušnje razstavljenih vin.

Na to je gospod prof. vitez *Giordano* opomnil, da bi kazalo ona vina, ktera so bila nevgodno pre-sojena, kemično preiskati ter tako pozvedeti uzroke zapaženih napak. On sam je uljudno v to priponu-dil svojo pomoč, ker ima ital. oddelek kmet. šole dobro vrejeno kemično delavnico. Če mu društvo pošlje pokušnje tistih vin, ktera so bila kot ne-zrela, slabo ohranjena ali pokvarjena spoznana, hoče jih preiskati in potem naznaniti društvu izid pre-iskave ter dodati poduk, kako spoznanim pomanj-kljivostim v okom priti ter v obče zboljšati vinar-stvo v Brdih.

Društvo je hvaležno sprejelo to prijazno ponudbo.

Slednjič se je predsednik poslovil od društva, ktero se je po svojih zastopnikih spodobno zahvalilo njemu in kmetijskemu društvu za skazano dobro-hotnost.

Popoludne po končani službi božji se je vse trlo v dvorani domačih in tujih obiskovalcev in občno je bilo priznanje, da je društveni odbor častno rešil svojo nalogo.

Posebno zaslugo si je skupil za obilo vdeležbo prečast. gosp. vikar Ant. *Gregorčič* — za njim eden po enem vsi gg. odborniki — za lepo vredbo razstave pa g. Viljem *Dominko*, pomočni učitelj naše kmet. šole.

Le tako naprej: *Viribus unitis!*

Razne kmetijske vesti.

Za sadjarsko razstavo in sadni trg na Dunaji je zadnji čas, da se podajo oglašiti kmetijskemu društvu, ktero jih nabira, ker mu je mnogo na tem, da bi bila naša dežela častno zastopana na razstavi, pri-rejeni v proslavo vladarske štiridesetletnice Nj. Veličanstva našega presv. Cesarja. Do zdaj ima društvo većinoma ustmena zagotovila iz Furlanije, iz Brd, od dornberške strani, iz Kanala, Čiginja, Sv. Lucije, Polubinja, Cerknega, itd. da se napravijo v dotičnih pokrajinah kolektivne sadne zbirke za razstavo, in zanaša se, da ostanejo oni gospodje, kateri so oblju-bili svoje sodelovanje, mož beseda in da se kolikor mogoče potrudijo, da bo vse o pravem času nabra-no, zaznamovano z imeni (kolikor so znana) in z napovedjo lege in zemljišč, na katerih so rasle po-samezne sadne vrste, ter skrbno pospravljeno in vsaj do 25. septembra poslano uradu kmetijskega društva v Gorico.

Vsake vrste sadja, odmenjenega za razstavo, poslani je po 6 do 10 odbranih komadov (kosov); če je sadje debelo po 6, če je srednje po 8 in če je bolj drobne vrste, pa fino, po 10. Vsak komad naj se skrbno zavije v papir, kakor vidimo, da posiljajo pomeranče v kupčijo. — Posušeno sadje naj se o-kusno zloži v prav čedne škatljice.

Kdor se pa želi deležiti sadnega trga, naj to posebe naznaní društvu, ktero bo naročilo za sveže (frišno) sadje toliko enakih pletenic (caju), kolikor bo za sadni trg naznanjenih sadnih vrst in jih po-slalo razstavljavcem, da jih napolnijo. Namen sad-nega trga je pospeševanje sadne kupčije, torej je za to odbrati samo tako sadje, kojega pridelujejo posestniki v zadostnih množinah za kupčijo, kakor n. pr. v naših gorah jabelka imenovana *Dunajke* (mašancker), pogačice (*Zwiefeläpfel*), medenke in še nektere druge vrste. Posušeno sadje raznih vrst in sicer naravno in umetno posušeno sadje, odmenjeno za sadni trg, naj se pospravi v take manjše ali večje posode, v kakoršnih je vidimo navadno v kupčiji.

Na vseh pošiljativah za sadni trg bodi nazna-njeno, kje se dobiva tako sadje in približno koliko ga je na prodaj v dotični občini, dolini, ali sploh v določeni pokrajini.

Na sadnem trgu razstavljeno sadje se bo raz-prodalo po določenih cenah, ali pa, če bi ne bilo kupea in bi je razstavljaivec poprej nazaj ne vzel, koj po končani razstavi na javni dražbi, se ve, da v korist razstavljavcu. Poseben društveni zastopnik bo skrbel na razstavi in na sadnem trgu za inte-rese naših razstavljavcev.

Če bo naše sadje dobro zastopano na dunajski sadni razstavi in na sadnem trgu, bode to naši sadni kupčiji v znamenito korist. Torej sadjerejci ganite se!

Zadnji razkaz milodarov, ki jih je nabral pod-porni odbor v pomoč revežem na Goriškem zadelim po slabi letini 1887: Ostanek čistega dohodka, ki ga je dal koncert, prirejen v Carigradu pod pokro-viteljstvom nj. e. barona *Calice*. c. kr. avstr. ogr. poslanika, 2072 gl. 40 kr.; — Vis. c. k. namest-ništvo v Gradcu je nabralo 70 gld. 03 kr.; — poreško-puljski škofijski ordinarjat 20 gld. — vi-karijatni urad v Kredu 4 gl. — vik. urad v Rav-nici 2 gl. 40 kr.; — župnijski urad v Šmarji 5 gl. — vik. urad v Gabriji 2 gl. — vis. c. k. deželna vlada v Solnogradu 6 gl. — upravništvo „Vater-landa“ na Dunaji 10 gl. — mestni zastop v Linz-u nabranih 172 gl. 19 kr. — župan v Friedeku na Sileskem 10 gl. — župnijski urad v Bast-Baska-voda (Makarsko) 20 gl. — skupaj 2374 gl. 22 kr. — Če prištevamo poprej razkazanih 25.995 gl. 87 kr. in 40 frankov v zlatu ali 20 gl., vidimo, da je došlo vsega skupaj 28.390 gl. 90 kr.

Občinam se je podelilo podpore za revne prebivalce 26.410 gl., upravni stroški (tiskovine, poštnina) so znašali 16 gl. 29 kr., torej se je izdalo skupaj 26.426 gl. 89 kr.; v blagajnici ostalih 1963 gl. 89 kr. pa je odbor naložil v tukajšnjo hranilnico „Monte di Pietà“ po 4% za dozdevne nadaljne potrebe.

Občine so prejele naslednje podpore :

Ajel 500 gl. — Oglej 1000 gl. — Avber 300 gl. — Bruma 400 gl. — Biljana 250 gl. — Brestovica 250 gl. — Berje 100 gl. — Campolongo 300 gl. — Červinjan 900 gl. — Čiopris 750 gl. — Kormin 400 gl. — Čezsoča 300 gl. — Doberdob 300 gl. — Dolenja 250 gl. — Devin 150 gl. — Dutovlje 100 gl. — Fara 500 gl. — Flumizel z Izola Morosini 1100 gl. — Foljan 600 gl. — Gradiška 400 gl. — Gabrije 250 gl. — Gabrovica 150 gl. — Gojačevo 300 gl. — Gorkajnsko 250 gl. — Joaniz 300 gl. — Kobiljaglava 250 gl. — Komen 350 gl. — Kopriva 100 gl. — Kostanjevica 100 gl. — Lokavec 200 gl. — Marjan 100 gl. — Medeja 300 gl. — Tržič 550 gl. — Morar 100 gl. — Moša 200 gl. — Muscoli 700 gl. — Medana 150 gl. — Opatjeselo 400 gl. — Perteole 400 gl. — Bovec 400 gl. — Pliskovica 250 gl. — Romans 900 gl. — Ronke 1200 gl. — Ruda 200 gl. — Rutarji 100 gl. — Ruzberg 300 gl. — Zagraja 250 gl. — Skodovaka 200 gl. — Šlovrenc pri Moši 100 gl. — Skočjan-Pieris 100 gl. — Sv. Peter na Soči 850 gl. — S. Vid 500 gl. — Selo 100 gl. — Škerbina 160 gl. — Skopo 100 gl. — Soča 200 gl. — Štjak 200 gl. — Šempolaj-Slivno 100 gl. — Štanjel 550 gl. — Števerjan 300 gl. — Šmartin 400 gl. — Topoljan 100 gl. — Terc 1300 gl. — Turjak 650 gl. — Temnica 100 gl. — Tomaj 200 gl. — Vileš 650 gl. — Višk 300 gl. — Veliki Dol 150 gl. — Veliki Repen 200 gl. — Vojšćica 100 gl. —

Podporni odbor spolnuje prijetno dolžnost, da izreka pri tej priliki tudi v imenu ubogih obdarjencev najtoplejo zahvalo vsem visokodušnim dobrotnikom, kateri so blagovolili na pomoč prihiteti revnemu prebivalstvu naše dežele.

Predsedništvo podpornega odbora

v Gorici 9. avgusta 1888.

Zasledovanje trtne vši v štijaški občini na Krasu je zdaj končano. — Zraven prvotnega gnjezda našla so se še druga ležišča v oddelkih Selo, Dolenje, Gradišče, Ravna, Razgurji in Poljane; vsega skupaj je napadenih okoli 20.000 trt.

Te zalege so raztrošene na skupnem površju okoli 700 hektarjev, oziroma v pokrajini dolgi 4·27 in široki 1·65 kilometrov. Najbolj vzhodnje gnjezdo je najbliže okuženim zemljiščem na Kranjskem, ter

je oddaljeno od vipavskega Šembida samo 1·35 kilometrov.

Soditi po obširnosti filokseričnih ležišč v Štjaku in okolici in po zapaženim oslabenji trt, moral se je mrčes uže vsaj pred 5 do 6 leti tjekaj zanesti.

Okužena zemljišča leže na gričih po opokah, kakoršne so v Brdih. Ti griči se raztezajo med kraško planoto in Nanosom, pa so od pravega Krasa ločeni po globoki dolini, po kateri teče potok Raša. Ta prepadu podobna dolina je tako obširna, da ni lahko občevati od enega brega do drugega, za to se je nadejati, da se po njej zabrani razširjenje zla proti Krasu. Da bi se ta nada za vselej vresničila!

Zdaj se zasledovanje trtne uši nadaljuje v šmarijski občini. Do zdaj so našli tam okoli 25.000 okuženih trt. V zadnjem času so zasačili filoksero tudi v Gabriji, ktera občina teži med Šmarjem in Štjakom.

Dačno oproščenje pridelanega žganja po novi postavi. — Kdor je do zdaj brezdačno iz lastnih pridelkov žganje žgal rabivši je za se in za svojo družino in ni torej ni tržil z njim, niti je na drobno prodajal, ohrani to pravico tudi za naprej. Toda žganje ne sme imeti nad 50 stopinj alkohola in brezdačno ga ne sme nikdo žgati nad 56 litrov (v Dalmaciji, na Tirolskem in Predarelskem 112 litrov). Dovoljenje se daje samo za eno leto in s pogojem, da se ima žganje žgati v določeni dobi nepretrgoma dan za dnem ravzen nedelj in praznikov. —

Peronospora ali, kakor jo imenujejo naši kmetovalci *strupena rosa* osmodila je trte tudi po vsem Kanalskem in višje po Tolminskem do pod Krna, kder rase kaka posamezna trta; samo trte pod strešnimi lindami so zavarovane zoper njo. Najuspešniše se je brani Izabela ali - kakor jo mnogi napačno imenujejo — „Katanija.“ Zadeta je več ali manj tudi ta trtna vrsta; pa trta je navadno krepkeja od drugih in njeno perje vstrajniše. Gosp. *A. Hrast*, jako marljiv in razumen kmetovalec na Čiginji ima precej obširen vinograd zasajen z Izabelo. Trte so lepo zelene in obilno založene s zdravim, čvrsto razvitim grozdom. Tudi lani je pridelal prav okusno kapljico, ktera se odlikuje mimo mnogih vin, ki se točijo po gorskih krčmah, vsaj v tem, da je istinito zdravo vino, s katerim si človek posebno poleti z nekako zaupljivostjo hladi žejno grlo. Koliko drugih posestnikov na tej strani bi imelo lahko take in še obširniše vinograde, če bi v svojo korist hoteli posnemati neutrudno skrbnega soseda!